תנג דִּינֵי הַחִטִּים וּטְחִינָתָם לְמַצּוֹת. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א א אֵלּוּ דְּבָרִים (א) שֶׁיּוֹצְאִים בָּהֶם יְדֵי חוֹבַת מַצָּה, בְּחִטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְּמִין וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁפּוֹן (ב) (וְהַמִּנְהָג לִקַּח לְכָתְחִלָּה חִטִּים) (מהרי״ל (מנהגים הל׳ פסחים סמנום)), (ג) בְּאֶבֶל לֹא בְּאֹרֶז (ד) וּשְׁאָר מִינֵי (ה) [א] קִטְנִיּוֹת, וְגַם אֵינָם בָּאִים ג וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת מֵהֶם תַּבְשִׁיל. הַגָּהּ: (ו) * וְיֵשׁ אוֹסְרִים (טור והגהות מיימוני פרק ה׳ ומרדכי פרק כל שעה (פ׳ תקפח)). וְהַמִּנְהָג בְּאַשְׁכְּנַז לְהַחְמִיר, (ז) וְאֵין לְשַׁנּוֹת. מִיהוּ, פְּשׁוּט דְּאֵין אוֹסְרִים בְּדִיעֲבַד (ח) אִם נָפְלוּ (ט) תּוֹךְ (ט) הַתַּבְשִׁיל. (י) וְכֵן מֻתָּר (ג) לְהַדְלִיק בִּשְׁמָנִים הַנַּעֲשִׂים מֵהֶם, (יא) וְאֵינָן אוֹסְרִין אִם נָפְלוּ לְתוֹךְ

א משנה פסחים ל״ה (ע״א). ב שם בגמרא. ג מהא דתנ״ב שם (קידושין).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ו) קִטְנִיּוֹת. הוּא הַדִּין טַטַרְקִ״ש וְטַרְקִישֵׁ״ר וְוִיר״ץ אֵינָם מַחְמִיצִים: (ג) הַתַּבְשִׁיל. אֲפִלּוּ לַיְכָּא שִׁשִּׁים גַּם כֵּן מֻתָּר בַּאֲכִילָה, מִכָּל מָקוֹם רֹב עַל כָּל פָּנִים בְּעֵינָן, דְּאִם לֹא כֵן לֹא מִיקְרֵי תַּעֲרוֹבוֹת כְּלָל, דְּהֵרֵי כְּאוֹכֶל הַתַּבְשִׁיל מִקְּטָנִיּוֹת עַצְמוֹ. חק יַעֲקֹב (סק״ז). כָּל מִינֵי הֲרֵיפוֹת שְׁקוֹרִין גְּרוּפִי״ן הָעֲשׂוּיִים מֵחֲמִשָּׁה מִינִים, אָסוּר לְהַשְׁהוֹתָן בַּבַּיִת, שְׁפַלְחָלְחִין אוֹתָם בְּמַיִם קֹדֶם כְּתִישָׁה. וְאִם עָבַר עָלָיו פֶּסַח אָסוּרִין בַּהֲנָאָה. עֵין חק יַעֲקֹב (סק״ח): (ג) לְהַדְלִיק. מַהֲרִי״ל (מנהגים הל׳ מאכלות אסורות בפסח) אוֹסֵר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ שֶׁיִּפּוּלוּ לַתַּבְשִׁיל, [כִּי כּוֹתְשִׁין בְּמִדּוֹכָה שֶׁכּוֹתְשִׁין בָּהֶם שְׁעוֹרִים. וְדִרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) שָׁדָא בֵּיהּ נַרְגָּא, דְּאֲפִלּוּ הָכִי מַתָּר הַמַּאֲכָל דְּבָטֵל קֹדֶם פֶּסַח, וְאֵין לוֹמַר שֶׁקִּבֵּל טַעַם מַחֲמַת דּוּחֳקָא, דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא בְּדָבָר חָרִיף. יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן צ׳]. עֵין מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סוֹף סִימָן תמ״ז (ס״ק מו). וּמִשְּׁמַע מִמַּהֲרִי״ל דְּמַתָּר לֶאֱכֹל שָׁמָן זֹאת בְּפֶסַח. מִכָּן אַבְרָהָם (סק״ב) עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] קִטְנִיּוֹת. עֵין בְּאֹר הֵיטֵב. וְעֵין בְּמוֹר וּקְצִיעָה וּשְׁאֵלַת יַעְבֵּ״ץ חֵלֶק ב׳ סִימָן קמ״ז, וּבְקוּנְטְרֵס טוֹב עַיִן (ס׳ יח). לְהַגָּאוֹן הָאזוּלַאי זַ״ל בְּסוֹף סֵפֶר וַעַד לַחֲכָמִים, שָׁם כָּתַב דִּבְאַשְׁכְּנַז וּפוֹלִין שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם זֶה כְּמָה מֵאוֹת שָׁנִים חוּמְרָא זוֹ קָצַת גְּדוֹלִי יִשְׂרָאֵל, אֵין לְהָקֵל לָהֶם, וְהַמֵּקֵל הוּא פּוֹרֵץ גָּדֵר כו׳. וְדוֹדִי מוֹרִי וְרַבִּי הַגָּאוֹן זַ״ל בִּתְשׁוּבָה כָּתַב יָד כָּתַב שֶׁהַמִּפִּין שְׁקוֹרִין בְּמִדִּינָתֵנוּ פַאסוּלִי״ש, פְּשׁוּט שֶׁהוּא מִין קִטְנִיּוֹת, וְהֵבִיא רְאָיוֹת מה״ר עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת (כלאים פ״א מ״ב), וְאַף בָּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קָצָת דָּחֵק, אֵין לְהַתִּירָם בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לִפְרוֹץ גָּדֵר, וְכֵן עָמָּא דְּבַר. וְעֵין בִּלְקוּטֵי מַהֲרִי״ל (מנהגים הל׳ מאכלות אסורות בפסח) אַחַר שֶׁהֵבִיא הַמִּנְהָג הַלָּז כָּתַב שֶׁהָאוֹכְלִים בְּפֶסַח עוֹבֵר בְּלֹאו דְּלֹא תֹסִיף (דברים י״ז י״א), וְכָל הָעוֹבֵר עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים חַיָּב מִיתָה (בִּידֵי שָׁמַיִם) כו׳ עֵין שָׁם. וּבְמָקוֹם אֶחָד עָמְדוּ קָצָת מֵהַחֲכָמִים שֶׁרָצוּ לִפְרֹץ בָּזֶה וְלֹא עָלְתָה בְּיָדָם, לְפִי שֶׁחָכְמֵי הַדּוֹר מִגְּדוֹלֵי אַשְׁכְּנַז חָרְדוּ לְקָרְאָתָם, וְעָמְדוּ בְּפֶרֶץ וְקִיְּמוּ דִּבְרֵי חֲכָמִים, וְהֶחְלִיטוּ הָאִסּוּר בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ, וְאֵין לְלַמֵּד מִמְּקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים הֶתֵּר מֵאָז וּמִקֶּדֶם, שֶׁלֹּא נִתְפַּשְׁטָה בֵּינֵיהֶם גְּזֵרַת הַגְּדוֹלִים וְתַקָּנָתָם בָּזֶה, וּכְמוֹ לְעִנְיַן שְׁנֵזְרוּ שֶׁלֹּא לִשְׂא שְׁתֵּי נָשִׁים וְכַיּוֹצֵא. וְעֵין בְּקוּנְטְרֵס הַנַּ״ל (טוב עין סי׳ ט) שֶׁגְּדוֹל אֶחָד הָיָה מַחְמִיר אַף בָּקָאפֶ״ר, אַף עַל גַּב דְּזַדַּאי פְּרֵי עֵץ הוּא, וְרָאָה שֶׁרוֹצֶה לְהַחְמִיר לְפִי שֶׁהֶהְמוֹן לֹא יֵדְעוּ מַה הוּא וְיִדְמוּ שֶׁהוּא גַּם כֵּן מִין קִטְנִיּוֹת וְיַתִּירוּ הַכֹּל וְיִפְרְצוּ גָּדֵר הָרִאשׁוֹנִים, וּמִכָּל מָקוֹם אַף בְּמָקוֹמוֹת שֶׁקִּבְּלוּ חוּמְרָא זוֹ בְּקָאפֶ״ר גַּם כֵּן, אִם חֲרְכוּ קֹדֶם הַפֶּסַח יֵשׁ לְהָקֵל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן ה׳, וּדְלֹא כְּהַחֹק יוֹסֵף (סק״ג) עַד כָּאן דִּבְרָיו. וּבִמְקוֹמוֹת אֵלּוּ נוֹהֲגִין הֶתֵּר פְּשׁוּט בְּקָאפֶ״ר,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) שֶׁיּוֹצְאִים בָּהֶם וְכוּ׳. בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח: (ב) וְהַמִּנְהָג וְכוּ׳. מְשׁוּם דְּהוּא חֲבִיב לָאָדָם בְּיוֹתֵר וְאֵיכָא מְשׁוּם הִדּוּר מִצְוָה. וְאִם אֵין לוֹ חִטִּים, יִקַּח לְמַצּוֹת מֵאָחַד מֵהָאַרְבָּעָה מִינִים (ג) הָחָשׁוּב לוֹ בְּיוֹתֵר, כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל לְתַאֲבוֹן: (ג) אֶבֶל לֹא בְּאֹרֶז. וְהוּא הַדִּין דְּחַן, וְלֵילֵיךְ לָהּ בַּשֵּׁ״ס (לה.) מִקְרָא, דְּאֵין יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבַת מַצָּה בְּלֵילָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא חוֹבָה אֶלָּא בִּדְבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, וְאֲפִלּוּ אֵינָן מַחְמִיצִין, וּכְדִמְסַיֵּם לְקַמָּיהּ: (ד) וּשְׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת. וְטַטַרְקִ״ש וְשֶׁקּוֹרִין אָצְלָנוּ גְּרִיקִ״ע, וְקַאקֶעְרוּזִ״י שֶׁקּוֹרִין אָצְלָנוּ טִירְקִישֵׁ״ע וַוִיר״ץ, גַּם כֵּן מִינֵי קִטְנִיּוֹת הֵן (אַחֲרוֹנִים): (ה) לִידֵי חִמּוּץ. וַאֲפִלּוּ לָשׁ אָדָם (ו) קֶמַח אֹרֶז וְכִיסְּאוֹ בָּזֶה בְּרוֹתְחִין וְכָפָהוּ בִּכְבָדִים עַד שֶׁנִּפְחָה כְּמוֹ בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ, אֵין זֶה חִמּוּץ אֶלָּא סִרְחוֹן וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה: (ו) וְיֵשׁ אוֹסְרִים. לֹא מֵעִקַּר הַדִּין הוּא (ג) אֶלָּא חֻמְרָא שֶׁהֶחְמִירוּ עֲלֵיהֶם וּכְדִמְסַיֵּם לְקַמָּיהּ. אֵין זֶה חִמּוּץ זוֹ, מְשׁוּם שֶׁלִּפְעָמִים תְּבוּאָה מְעֹרָב בְּמִינֵי קִטְנִיּוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר יָפָה וְאָתֵי לִידֵי חִמּוּץ כְּשֶׁיֹּאפֵם אוֹ יְבַשְּׁלֵם. וְעוֹד, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים טוֹחֲנִים הָאֹרֶז וּשְׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת לְקֶמַח וְכַמָּה פְּעָמִים אוֹפִין גַּם כֵּן מֵהֶם לָחֶם, וְאֵיכָא הֶדְיוֹטִים וְעַמֵּי הָאָרֶץ טוֹבָא שֶׁלֹּא יְבַחֲנוּ בֵּין קֶמַח שֶׁל מִינֵי דָּגָן וּבֵין פַּת [זוֹ] לְפַת שֶׁל מִינֵי דָּגָן, וְאָתֵי לְאַקּוֹלֵי גַּם בְּפַת וְקֶמַח שֶׁל מִינֵי דָּגָן, לְפִיכָךְ הֶחְמִירוּ עֲלֵיהֶם לָאֱסֹר כָּל פַּת וְכָל תַּבְשִׁיל, וַאֲפִלּוּ לְבַשֵּׁל אֹרֶז וְקִטְנִיּוֹת שְׁלֵמוֹת (ד) גַּם כֵּן אָסְרוּ מְשׁוּם לֹא פְּלוּג. וְעוֹד, דִּדְלָמָא נִמְצָא בָּהֶם גַּרְעִינִין שֶׁל מִינֵי דָּגָן וְכַנַּ״ל. וְעֵין עוֹד בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה וישׁ): (ז) וְאֵין לְשַׁנּוֹת. וַאֲפִלּוּ (ה) בְּאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח גַּם כֵּן אֵין לְהָקֵל בָּזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁעַת הַדְּחָק (ו) שָׁאֵין לְאָדָם מַה לֶּאֱכֹל, מֻתָּר לְבַשֵּׁל כָּל הַמִּינִים חוּץ מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן, וּמִכָּל מָקוֹם גַּם בְּכִגּוֹן זֶה (ו) יַקְדִּים קִטְנִיּוֹת לְאֹרֶז וְדַחַן וְרֶעצְקֶ״ע, שֶׁהֵם דּוֹמִין יוֹתֵר לַחֲמִשָּׁה מִינִים וְשָׁיְךְ בָּהוּ טְפֵי לְמִגְזַר, [וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לְחוֹלָה אַף שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה דְּמֻתָּר לְבַשֵּׁל לוֹ אִם צָרִיךְ לָזֶה], אֶלָּא דְּצָרִיךְ לִבְדֹּק וְלִבְרֹר יָפָה יָפָה בִּקְדִּוּק הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִמָּצְאוּ בָּם גַּרְעִינִים מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן. וְכָתַב הַחָתָם סוֹפֵר בִּתְשׁוּבָה סִימָן קכ״ב דַּאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר, מִכָּל מָקוֹם יַחְלְטֵנּוּ לְכַתְּחִלָּה בְּרוֹתְחִין, דְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לְתַקֵּן מְתַקְּנִינַן, וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל קכה סכ״ד): (ח) אִם נָפְלוּ וְכוּ׳. דִּבְהָא לֹא נָהֲגוּ לְהַחְמִיר. וּמִכָּל מָקוֹם אוֹתָן גַּרְגִּירִין שֶׁמּוֹצְאִין, צָרִיךְ לְזָרְקָן, אִם לֹא שֶׁאֵינוֹ נָכָר: (ט) תּוֹךְ הַתַּבְשִׁיל. וּמַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ עַל כָּל פָּנִים רֹב בְּהֶתֵּר, (ט) דְּאִם לֹא כֵן לֹא מִקְרֵי תַּעֲרוֹבוֹת כְּלָל וְהָוֵי כְּאוֹכֵל הַתַּבְשִׁיל מִקְּטָנִיּוֹת עַצְמָהּ: (י) וְכֵן מֻתָּר לְהַדְלִיק. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ לְתוֹתוֹ אוֹתָם מִקֹּדֶם בְּמַיִם, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן מִתְחַמְּצִים, מִכָּל מָקוֹם שָׁרֵי, דְּלֹא נָהֲגוּ אִסּוּרָא אֶלָּא בַּאֲכִילָה וְלֹא בַּהֲנָאָה: (יא) וְאֵינָן אוֹסְרִין אִם וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְדַקְדֵּק לְתִלּוֹת הַנֵּר שֶׁל שֶׁמֶן בְּמָקוֹם רָחוֹק מִן הַשֻּׁלְחָן מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא שֶׁמָּא יִנָּטֵף עַל מַאֲכָל, דַּאֲפִלּוּ נִטַּף אֵין לָאֱסֹר, דִּבְכָגוֹן זֶה לֹא נָהֲגוּ לְהַחְמִיר, כֵּן מְבֹאָר בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב). וּמִסַּיֵּם עוֹד שָׁם דַּאֲפִלּוּ כְּתָשׁוּ אוֹתָן הַשְּׁמְשְׁמִין שֶׁעוֹשִׂין מֵהֶן הַשֶּׁמֶן בְּמַכְתֶּשֶׁת שֶׁכּוֹתְשִׁין שָׁם חֻמָּץ, נַמִּי לֵית לָן בָּהּ, וְהַטַּעַם, (ט) דַּאֲפִלּוּ נִתְעָרֵב בּוֹ מַשֶּׁהוּ נַמִּי בָּטֵל בְּשִׁשִּׁים קֹדֶם הַפֶּסַח, וְאֵין לוֹמַר שֶׁמִּקַּבֵּל טַעַם מֵהַמַּכְתֶּשֶׁת שֶׁל חֻמָּץ, דְּהָא צוֹנֵן אֵין מַפְלִיט וּמַבְלִיעַ. מִיהוּ, כָּל זֶה בְּשֶׁמֶן שְׁמְשְׁמִין וְכַדּוֹמֶה שֶׁאֵינָם חָרִיף, אֲבָל בְּשֶׁמֶן זַיִת, (י) אִם כָּתַשׁ הַזֵּיתִים בִּכְלִי שֶׁלְּתוֹתוֹ בּוֹ וְכַדּוֹמֶה, בְּוַדַּאי נִקְלָט בּוֹ טַעַם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) חק יַעֲקֹב (סק״ב) וְחָמֵד מֹשֶׁה (ס״א) וְהַגְּרַ״ז (ס״ב): (ג) אַחֲרוֹנִים, וְהוּא מִבְּאֹר בְּרָכָה (פ״ה ה״א): (ד) חַיֵּי אָדָם (כלל קכז ס״א): (ה) הַגְּרַ״ז (ס״ג): (ו) חַיֵּי אָדָם (שם), וְכֵן כָּתַב הָרַב יַעְבֵּ״ץ (מור וקציעה), וְעֵין שָׁם שֶׁהָאֲרִיךְ. וְכֵן יָדוּעַ שֶׁהַתִּירוּ חִכְמֵי הַדּוֹר כְּמָה פְּעָמִים בִּשְׁנֵי בְּצָרוֹת: (ז) אַחֲרוֹנִים: (ח) חק יַעֲקֹב (סק״ז): (ט) כֵּן מְבֹאָר שָׁם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב), וְכֵן כָּתַב בְּסִימָן תמ״ז (אות ז) עֵין שָׁם:

(י) כֵּן מְבֹאָר בְּדַרְגּוֹל מַרְכָּבָה. וְהִנֵּה בְּדַרְגּוֹל מַרְכָּבָה מוּכָח דִּבְשֶׁמֶן זַיִת חִיישִׁינַן אוּלַי נִכְתְּשׁוּ בְּמַכְתֶּשֶׁת שֶׁל חֻמָּץ, וְעֵין בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ב) דְּמִשְּׁמַע מִנֵּיהּ דִּבְשֶׁמֶן זַיִת שְׁמוּרָא מִמִּדִּינוֹת רְחוֹקוֹת אֵין לָחֹשׁ לָזֶה, דְּמִסְתָּמָא עוֹשִׂין אוֹתוֹ בִּכְלִים מְיֻחָדִים, וּמִדְּגוֹל מַרְכָּבָה שֶׁכָּתַב דְּהַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל שֶׁמֶן זַיִת מִשְּׁמַע דְּאֵין מְחַלֵּק בָּזֶה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ד משְׁנָה פֶּרֶק ג׳ דְּחֻלָּה (פ״ז), וּכְתִבוּ הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ו׳ (ה״ח). ה לְדַעַת הַטּוּר וּתְשׁוּבַת הָרַמְבַּ״ן בְּסִימָן ק״נ.

(כספקם)) וְאָנִי״ס [וְ]אַלְיֵינָךְ״ר אֵינָן מִינֵי קִטְנִיּוֹת (ד) [ד] (יג) וּמֻתָּר לְאָכְלָן בְּפֶסַח, כֵּן נִרְאֶה לִי: **ב** ד**הָעוֹשֶׂה עִפָּה מִן הַחִטִּים וּמִן הָאֹרֶז, (יד) אִם יֵשׁ בָּהּ** (ה) [ה] **טַעַם דָּגָן יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח: ג** * ה**אִם לֹא בֵּרְרוּ** (טו) **הַחִטִּים מֵאֲכִילַת** (ו) **עַכְבָּר, (טז) אֵין בְּכָךְ כְּלוּם.** הַגָּהּ: (יז) וְכֵן אִם לֹא בֵּרְרוּ מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ דָּגָן שֶׁצָּמַח. (יח) מִיהוּ, צָרִיךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְאַף עַל פִּי כֵן זְרִיזִין מְקַדִּימִין לְחָרֵךְ אֶת הַקֶּאפֶּ״י קֹדֶם פֶּסַח, וְגַם לְעֵין קֹדֶם שְׁקוֹנִים אוֹתָם לְבֵרֵר מֵשָׁם תַּעֲרוֹבוֹת אֹרֶז וּשְׂאֹר מִינִים לִהְיוֹת נְקִיָּה מִכֹּל, מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּפֶסַח, וּבְרֹכֶת טוֹב תִּבְא עֲלֵיהֶם, וְעֵין בְּשִׁבּוּת יַעֲקֹב שָׁם שָׁכַתַב, בְּטַיי״א שְׁמַעְתִּי שְׁרֵבִּים פּוֹרְשִׁים, לְפִי שֵׁשׁ חֲשַׁשׁ רַמָּאוּת שֶׁמַּשְׁתַּשְׁשִׁין בְּטַיי״א וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים וּמְבַיְּשִׁים אוֹתָם לְמִכְרֹ, וְשָׁקְפָה נִשְׁמַפֵּשׁ תְּחִלָּה עִם חֲמַץ, וְכֵן שָׁמַעְתִּי מְשֻׁלָּמִים וְכֵן רַבִּים, לָכֵן שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם כִּי בְּפֶסַח צָרִיךְ הִרְחֵקָה טְפֵי כוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שֶׁאֵין לְחֹשׁ לַכֵּלִים שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהֶם טְיי״א אוֹ נִשְׁפַּךְ מֵהַטְיי״א לְתוֹךְ הַמַּאֲכָל, וְיֵשׁ נוֹהֲגִין הֶתֵּר בְּטְיי״א שֶׁבָּאָה מִן הַתַּבְּרִים אֲשֶׁר בְּמִדְינוֹת גְּדוֹלִם, וְגַם הַבַּקִּיאִים מְעִידִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר לְפֶסַח עַל יְדֵי שֶׁמְּפִירִים בְּמַרְאֶה וְטַעַם וְרֵיחַ, שֵׁשׁ הִבְדֵּל בֵּין טְיי״א שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה וְנִתְיַבְּשָׁה לְבֵין הַטְיי״א הַבָּאָה בְּדֶרֶךְ גְּדֵילָתָהּ וְלֹא שָׁלַט בָּהּ אוּר לְבַשְּׁלָהּ כְּלָל: [ד] **וּמֻתָּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב הַבָּאָה בְּדֶרֶךְ גְּדֵילָתָהּ וְלֹא שָׁלַט בָּהּ אוּר לְבַשְּׁלָהּ כְּלָל: [ד] **וּמֻתָּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּתְשׁוּבַת חַיִּים שְׁאַל חֵלֶק ב׳ סִימָן ל״ח (אות סג) שֵׁשׁ מִין אֶחָד נִרְאֶה כְּמוֹ אֹרֶז קָמָה וְנִקְרָא בְּעָרִים הָאֵלָּה סָאג״ו, וְזֶה נַעֲשָׂה מִמִּין עֵץ שֶׁל הִינְדְּיָא וּמֻתָּר בְּפֶסַח. אַךְ בְּעִיר לוּנְדְּרִיס נִתְחַכְּמוּ לַעֲשׂוֹת בְּדָמוּתוֹ וְהוּא מְקֻמָּח חִטִּים וְנִקְרָא אֲרִינְ״ה דִּי סָאג״ו, וְשֶׁל לוּנְדְּרִיס נָכְרִי לְבַקִּיאִים שֶׁנַּעֲשָׂה מִקֶּמַח, זֶה שָׁמַעְתִּי מִגְּבִיר מִשְׁכִּיל כוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְכַתַּבְתִּי זֶה לְמַעַן דַּעַת לְדַקְדֵּק בְּדָבָר, כִּי לִפְעָמִים חֲכָמֵי הָרוֹפְאִים מְצַוִּים לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֳלִי וּמְחוּשׁ לֶאֱכֹל סָאג״ו, וְצָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּפֶסַח שֶׁהוּא אוֹתוֹ הַבָּא מֵעֵץ הִינְדְּיָא, לֹא זוּלָתוֹ: **ב** [ה] **טַעַם דָּגָן.** וְעַיֵּן בְּסֵפֶר שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם (אר״ח) סִימָן י״ג שֶׁהַאֲרַכְתִּי בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, וּבְסִימָן ר״ח (ס״ק יב) כָּתַבְתִּי הַמּוּרָם מִשָּׁם פִּסְקֵי דִּינִים בְּקִצָּרָה, וּמִשָּׁם תִּלְמַד לְכָאן:

בְּאֵר הֵיטֵב

(ד) **וּמֻתָּר.** וּמִכָּל מָקוֹם צְרִיכִין בְּדִיקָה שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהֶם אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינִים. כָּתַב בַּיִּשׁ נוֹחָלִין (אוהרת האכילה) טוֹב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עָנִי״ס וְקִימ״ל עַד יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָרְרָם יָפֶה. וְט״ז (סק״א) כָּתַב שֶׁמִּמְּתִי שֶׁמְּחַלְּקִים, אוֹתוֹ שֶׁקּוֹרִין קְרַא״ם קִימ״ל מְבִיאִים אוֹתוֹ מִמְּדִינוֹת אֲחֵרוֹת, אֲסוּר, שֶׁגַּזְרִינוּ דּוֹמֶה לְדָגָן, אֲבָל אוֹתוֹ הַנִּקְרָא פְּעָל״ד קִימ״ל מַתָּר בְּפֶסַח. וְהַחַק יַעֲקֹב (סק״ט) כָּתַב לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין לְהַחְמִיר יוֹתֵר, דְּגַם קִטְנִיּוֹת עַצְמוֹ חָמְרָא הוּא, וְהָבוּ דִּלֹא לוֹסִיף עֲלֵה: **ב** (ה) **טַעַם דָּגָן.** וְרִזְקָא שֵׁיֵּשׁ בּוֹ כַּדַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד). וְהַחַק יַעֲקֹב (סק״י) מַתִּיר בְּאֹרֶז אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ כַּדַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס: **ג** (ו) **עַכְבָּר.** דִּמְעַט רַק שֶׁבְּפִי עַכְבָּר אֵינוֹ מַחְמִיץ חִטָּה קָשָׁה, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אֵין שִׁשִּׁים נִגְדָּן שָׁרֵי בְּדִיעֲבַד. וְלֹא הָנֵי כְּמִבְּשַׁל אָסוּר לְכַתְּחִלָּה, דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לְבַשְּׁלוֹ אֶלָּא לְטָחֳנָן. רַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ תפח) וְרַמְבַּ״ן (המיוחסות סי׳ קנ). וְהִקְשָׁה פְּרִי חָדָשׁ הֲלֹא מִבְּשַׁל קֹדֶם פֶּסַח וְכַלָּה הֶתֵּר הוּא, וּמַסִּיק הוֹאִיל וּמְעָרְבוּ עַל מְנָת לֶאֱכֹל בְּפֶסַח הָוֵי כְּמִבְּשַׁל אָסוּר עַיֵּן שָׁם. וְחַק יַעֲקֹב (ס״ק יב) כָּתַב עַל שֵׁם רַמְבַּ״ן דְּנִשִּׁיכוֹת עַכְבָּר הָוֵי כְּמֵי פֵּרוֹת]. וְאֶפְשָׁר דְּדִוְקָא חִטָּה אֲבָל שְׁעוֹרָה מְמַהֵר לְהַחְמִיץ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תס״ו סָעִיף ד׳ (ס״ק יב):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חָמֵץ, דְּהָא זַיִת הוּא חָרִיף כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ח׳, וּבְדָבָר חָרִיף אָמְרִינַן אַגַּב דּוּחְקָא דְּכִתִּישַׁת הַמַּכְתֶּשֶׁת נוֹתֶנֶת טַעַם בַּזֵּיתִים, וְלֵיכָּא שִׁשִּׁים בַּזֵּיתִים נֶגֶד הַטַּעַם, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ח׳ עַיֵּן שָׁם, וְעַל כֵּן בְּשֶׁמֶן זַיִת לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לִתְלוֹת הַנֵּר בְּקָרוֹב לַשֻּׁלְחָן, שֶׁלֹּא יַטִּיף עַל מִינֵי מַאֲכָל: (יב) **וְכֵן**

בֵּאוּר הֲלָכָה

וְעַל כֵּן אִסְרוּ כָּל קִטְנִיּוֹת עַד כָּאן לִשּׁוֹנוֹ שָׁם. וּפְרוּשׁ דְּבָרָיו, שֵׁשׁ מִינֵי חִטִּים שִׁבֹּלֶת שְׁאֵינָהּ כְּתִקּוּנָהּ מְשֻׁתָּנוֹת וְנִרְאוֹת כְּמִינֵי זַרְעוֹנִים, וְעַל כֵּן אִסְרוּ כָּל מִינֵי זַרְעוֹנִים:

ג * אִם לֹא בֵּרְרוּ הַחִטִּים וְכוּ׳. מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְבָרֵר אוֹתָם הַנִּשּׁוּכִים מֵעַכְבָּרִים, אֲבָל בְּטוּר וְכֵן בִּלְבוּשׁ אִיתָא שֶׁאֵין צָרִיךְ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה,

מֻתָּר לְ**הַשְׁהוֹת וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַיִם, דְּשְׂאֹר תְּבוּאָה כְּהַאי גַּוְנָא אָסוּר לְהַשְׁהוֹת, בָּהָא לֹא גָּזְרִינַן, דִּלְא קָבְלוּ עֲלַיְיהוּ רַק לֶאֱסֹר אֲכִילָתָן. וְהוּא הַדִּין (יל) דְּמֻתָּר לְהָנוֹת מֵהֶן: (יג) **וּמֻתָּר לְ**אָכְלָן **בְּפֶסַח.** (יג) שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בָּהֶן אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינִים, וְעַל כֵּן יֵשׁ אוֹמְרִים (יג) דְּטוֹב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עָנִי״ס וְקִימ״ל עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָרְרָם יָפֶה. וְעַיֵּן בַּמ״ז (סק״א) וְחַק יַעֲקֹב (סק״ט) בְּזֶה: **ב** (יד) **אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן.** וּמִשְׁמַע (יד) דְּאֲפִלּוּ אֵין בָּעֻפָּה שִׁעוּר חִטִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, גַּם כֵּן יוֹצֵא בָּהּ כְּשֶׁאוֹכֵל כַּזַּיִת מִן הָעֻפָּה, אַף עַל פִּי שֶׁהָעִקָּר בּוֹ הוּא הָאֹרֶז וּבְאֹרֶז אֵינוֹ יוֹצֵא מִשּׁוּם מַצָּה כְּדִלְעֵיל, שֶׁאנִי הָכָא כֵּיוָן שֶׁמִּחֻבָּרִים בְּיַחַד, טָבַע הָאֹרֶז לִהְיוֹת נִגָּרָר אַחַר הַחִטִּים, וּכְשֶׁמִּתְחַמֵּץ הַחִטִּים מִתְחַמֵּץ גַּם כֵּן הָאֹרֶז, וְלָהֲכִי דַּיְינוּ כְּחִטִּים. (טו) וְכָל זֶה בְּחִטִּים וְאֹרֶז, אֲבָל אִם עֵרֶב קָמַח חִטִּין עִם קָמַח דֹּחַן וּכְהַאי גַּוְנָא, אוֹ אִם עֵרֶב קָמַח שֶׁל שְׂאֹר מִינֵי דָּגָן עִם קָמַח אֹרֶז, וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ מַצָּה, אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּשֵׁשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ קָמַח דָּגָן שֶׁיֵּשׁ בְּכַזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, דְּהֵינוּ שֶׁבְּכָל פְּרָס מִמֶּנָּה יֵשׁ בָּהּ כַּזַּיִת מִקֶּמַח דָּגָן, שֶׁבְּשִׁעוּר כָּזֶה חֲשִׁבִינַן כָּל הָעֻפָּה כֻּלָּהּ דָּגָן, וְיוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ (טז) בְּשֶׁאוֹכֵל כַּזַּיִת מִן הָעֻפָּה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ (יז) בְּחִטִּין וְאֹרֶז אֵין יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבַת מַצָּה אֶלָּא בְּשֵׁשׁ חִטִּים בָּאֹרֶז כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, וּבְשְׂאֹר מִינֵי דָּגָן אֲפִלּוּ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס נַמִּי לֹא מְהַנֵּי לְאַחְשׁוּבֵי כָּל הָעֻפָּה כֻּלָּא דָּגָן, (יח) אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ רֹב דָּגָן וּמְעוּט אֹרֶז אוֹ שְׂאֹר מִינִים, דְּאָז בָּטֵל הָאֹרֶז בְּרֻבָּא וְהָוֵי כֻּלָּא דָּגָן. (יט) וּלְכַתְּחִלָּה נָכוֹן לְהַחְמִיר בְּשֶׁל תּוֹרָה כְּסָבְרָא הָאַחֲרוֹנָה, (כ) וּבִשְׁעַת הַדְּחַק יֵשׁ לִסְמֹךְ אַסָּבְרָא רִאשׁוֹנָה: **ג** (טו) **הַחִטִּים.** [א]וְהוּא הַדִּין (כא) שְׂאֹר מִינֵי דָּגָן: (טז) **אֵין בְּכָךְ כְּלוּם.** שָׁאַיִן הַגְּרִיגִיר מַמְעִיט רַק שֶׁבְּפִי הָעַכְבָּר, וְלָכֵן (כב) אֲפִלּוּ אֵין שִׁשִּׁים נִגְדָּן שָׁרֵי בְּדִיעֲבַד. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תס״ו מִדִּין אֲכִילַת עַכְבָּר בְּקָמַח, וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס״ק יח): (יז) **וְכֵן כּוּ׳ שֶׁצָּמַח.** (שֶׁקּוֹרִין אוֹי״ס גִּיוּאוֹקְסִי״ן). רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף שֶׁצָּמַח מֵחֲמַת לַחְלוּחִית הָאָרֶץ הוּא חָמֵץ גָּמוּר, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁלֹּא בֵּרַר אֵין לֶאֱסֹר, לְפִי שֶׁמִּתְבַּטְּלִין בְּתוֹךְ הַחִטִּים הַכְּשֵׁרִים, (כג) וּמֻתָּר לְטָחֳנָן הַכֹּל בְּיַחַד. וְהִסְכִּימַת (כד) הָרַבֵּה אַחֲרוֹנִים דְּמֻתָּר לֶאֱפוֹת בָּהֶם, וְאַף דִּבְפֶסַח אִסְּרוּ בְּמַשָּׁהוּ, כְּבָר נִתְבַּטֵּל קֹדֶם פֶּסַח בְּשִׁשִּׁים, וְקָמַח בְּקָמַח מִקְרֵי לַח בְּלַח וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנַעֲוֹר. (כה) מִיהוּ, בַּעַל נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ לֶאֱפוֹת קֹדֶם פֶּסַח כְּשֵׁשׁ מֻצָּמָּחִים: (יח) **מִיהוּ צָרִיךְ לְ**הָרְאוֹת **וְכוּ׳.** (כו) רַק אַדְּגָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יל) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (יג) ט״ז (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) בְּשֵׁם יֵשׁ נוֹחָלִין (אזהרת האכילה): **ב** (יד) כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים: (מו) הָרַמְבַּ״ן (בהלכות חלה לא.) וְהָרֹא״שׁ (הלכות קטנות חלה סי׳ טו) וְסִיעָתָם, וְהָעַתִּיקוּם הָאַחֲרוֹנִים: (מז) **הֵיינוּ דְּלֹא בָּעֵינַן שֶׁיֹּאכַל כָּל אֲכִילַת פְּרָס.** דִּסְבָרָא זוֹ לֹא נִזְכְּרָת אֶלָּא בְּרַאֲבַ״ד (בפסקי חלה שער א), וּשְׁאָרֵי הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּהָ. [וְיֵשׁ לְעֵין בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ״א (בפסקי חלה שער א), דְּכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים מִשְּׁמוֹ דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּהָרַאֲבַ״ד דְּבָעֵינַן כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, אִם גַּם בָּזֶה סְבִירָא לֵיהּ כְּהָרַאֲבַ״ד דְּבָעֵינַן שֶׁיֹּאכַל אֶת כָּל הַפָּרָס]. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ רלט) שֶׁגַּם הוּא סְבִירָא לֵיהּ לְדִינָא כְּהָרַאֲבַ״ד וְגַם בְּאֹרֶז וְחִטִּים בָּעֵינַן דְּוַדַּאי שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ כְּשִׁעוּר, אֲבָל זֶה לֹא יָכֹל דְּבָעֵינַן שֶׁיֹּאכַל כָּל הַפָּרָס: (יז) הוּא דַּעַת הָרַאֲבַ״ד (שם) וְהָרַבֵּנוּ חַיִּים הַמּוּבָא בְּהָרֹא״שׁ (שם) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם) וְהָאוֹר זָרוּעַ (שם): (יח) הָרֹא״שׁ (שם) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תס״ו סָעִיף ד׳ (ס״ק יב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ח) כתב: אם אכלו עכברים משעורים או משיפון ושיבולת שועל ואין ס׳ בהשלמים כנגד הנשוכין ושכח וטחן הכל ביחד יש להחמיר ולבערם קודם הפסח, דכיון שהם רכים יש לחוש שנתחמצו ממיעוט רוק שבפי העכבר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah